

Werken aan een veilig leef- en leerklimaat voor alle kinderen

De pedagogische civil society in jeugdzorg en onderwijs

Oefenen in burgerschap op Vreedzame Scholen

Twee aan twee zitten de kinderen van groep 5/6 van basisschool De Bongerd in Amsterdam-Noord op de vloer van de klas. Met de gezichten naar elkaar toe, de voeten tegen elkaar en de handen vast, moeten ze zich optrekken. Dat lukt alleen als ze even hard trekken en samen in balans kunnen blijven. De meester: 'Als je goed samenwerkt, dan gaat het echt lukken, neem dat maar van me aan.' Op maandagmiddag krijgt de groep les in het kader van het project de Vreedzame School. De Bongerd is een van de inmiddels 475 scholen in Nederland die aan dit lesprogramma meedoen. De essentie is dat klas en school worden gezien als een oefenplaats voor leerlingen. Een plek waar ze conflicten oplossen, sociale omgangsvormen leren en democratisch burgerschap op school. Ook leren ze open te staan voor onderlinge verschillen.

Bron: www.vreedzameschool.nl.

Opvoeden is niet alleen een zaak van ouders, maar ook van docenten, vrienden, burens, winkeliers en politieagenten. In diverse adviezen heeft de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO) handreikingen gedaan hoe de overheid kan investeren in een positief opgroei-klimaat. In deze factsheet geven we een overzicht van deze adviezen, aangevuld met diverse praktijkvoorbeelden van de pedagogische civil society. Speciale aandacht gaat uit naar de betekenis van de adviezen voor het onderwijs en de jeugdzorg.

Waarom een veilige leef- en leeromgeving voor alle kinderen?

Ouders en kinderen hebben een stimulerende en ondersteunende sociale omgeving nodig, waarin zij volop kunnen participeren. Daarin spelen familie, vrienden en burens een rol, maar ook professionals die werken in alledaagse en vanzelfsprekende opvoedsituaties rondom gezinnen: op school, de buurt of in de opvang. Zij hebben ruimte nodig om tegenover kinderen en gezinnen 'pedagogisch te kunnen handelen'. Een goede sociale inbedding van gezinnen biedt kansen voor een beter leef- en leerklimaat voor jongeren.

De cirkel om gezinnen is echter verbrokken geraakt en de natuurlijke betrokkenheid van de naaste omgeving minder vanzelfsprekend. Gezinnen zijn op zichzelf aangewezen en ervaren onzekerheid in de opvoeding van de kinderen. Die pedagogische onzekerheid kan ertoe leiden dat ouders bij dagelijkse opvoedingsvragen gemakkelijk in een opvoedkramp schieten, aldus hoogleraar pedagogiek en voormalig RMO-lid Micha de Winter. Ouders ervaren meer vrijheid, maar ook minder houvast. Tevens leggen ouders en medeopvoeders de zorg voor hun kinderen steeds vaker in handen van professionele hulpverleners.

Om toch greep te krijgen op gezinnen heeft de overheid het afgelopen decennium gekozen voor een preventief en risicomijdend beleid. Het zogeheten 'Savanna effect' (daadkrachtig optreden na een treurig incident) stimuleerde dit. Het beleid richtte zich op het eerder en sneller opsporen en aanpakken van individuele risicogevoallen en stoornissen. Omgevingsfactoren werden minder meegewogen in de zoektocht naar oplossingen. Daarmee is de overheid geleidelijk aan in een spagaat terechtgekomen: enerzijds afstand willen bewaren bij een privéaangelegenheid als opvoeden, anderzijds snel kunnen en willen ingrijpen. Inmiddels is duidelijk dat

Ouders ervaren meer vrijheid, maar ook minder houvast

Betrokkenheid via gesloten envelop

Een ouder van een meisje van 5 jaar krijgt een uitnodiging van de GGD voor het periodieke onderzoek. Dat onderzoek zal plaatsvinden op school, zonder aanwezigheid van de ouder. Mocht de ouder daartegen bezwaar hebben, dan kan een aparte afspraak worden gemaakt. Voorafgaand aan het onderzoek moet de ouder een uitgebreide vragenlijst inleveren over het kind, hoe het zich voelt, of het goed slaapt, of het liegt of bedriegt enzovoort. Maar er zijn ook vragen over de ouders zelf: is de relatie goed? De antwoorden dienen in een gesloten envelop bij de leerkracht te worden ingeleverd. De uitslag van het onderzoek komt enkele weken later via een gesloten envelop via de leerkracht weer bij de ouder terecht. Pas bij het schoolartsenonderzoek van 10-jarigen mogen de ouders erbij zijn. Ouderbetrokkenheid en communicatie over de gezondheid van kinderen in de leeftijd tussen 4 en 10 jaar gaat in de jeugdgezondheidszorg kennelijk via gesloten enveloppen.

Bron: RMO, *Ontzorgen en normaliseren. Naar een sterke eerstelijns jeugd- en gezinszorg*, 2012

een jeugd- en gezinsbeleid dat eenzijdig gericht is op probleemsignalering - het zogeheten risicomodel of de risicobenadering - niet de juiste weg is in de ondersteuning van ouders, jongeren en kinderen. En het is zeker niet het antwoord op opvoedingsonzekerheid en opvoedingskramp. Het is te individueel gericht, gaat voorbij aan het positief betrekken van de (veer)kracht van ouders en omgeving en zorgt voor een bovenmatige groei van professionele hulpverlening.

Hoe kunnen we werken aan een veilige leef- en leeromgeving?

Een goede inbedding van ouders in de buurt en in de school resulteert in betere prestaties en in een beter welzijn van kinderen. Goede samenwerking tussen Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) en scholen kan de sociale netwerken rondom gezinnen versterken. De overheid kan hierin een faciliterende en stimulerende rol vervullen. Gemeenten zijn vrij om daarin eigen keuzes te maken. Een CJG hoeft niet altijd een extra stenen gebouw te zijn. Een netwerkfunctie vanuit scholen behoort ook tot de mogelijkheden. Professionals als docenten moeten dan wel toegerust zijn om adequaat pedagogisch te kunnen handelen, wanneer er zich beginnende opvoedproblemen voordoen. Mede-opvoeden vereist sensitiviteit van de professional en ruimte vanuit de overheid. En als de (opvoed)problemen een gezin te boven gaan, moet een gezin kunnen beschikken over een eerstelijns gezinscoach die breed inzetbaar is.

Drie elementen zijn dus nodig voor een veilige leef- en leeromgeving voor kinderen:

1. Nabijheid en vertrouwen in een pedagogische civil society.
2. Betrokkenheid van 'vanzelfsprekende' professionals rondom gezinnen.
3. Een eerstelijns gezinscoach als de problemen te groot worden.

Philip Blond over professionals

'Kinderen moeten positieve rolmodellen hebben. Als je iets niet kent, kun je er ook niet naar streven. Leergierigheid begint met het overslaan van een vonk. Zo kan een wil tot weten ontstaan. Kinderen uit achterstandswijken worden te vaak geconfronteerd met te lage verwachtingen. Te lage verwachtingen van hun omgeving. Te lage verwachtingen van hun leraren. Een mooi voorbeeld van hoe het anders kan is het scholennetwerk in Harlem in New York. Het onderwijs op zwarte scholen was gedaald tot een bedenkelijk niveau. Toen is men begonnen met een van-blok-tot-blokaanpak. Er werd niet alleen gekeken naar het onderwijs, maar ook naar de omgeving waarin geleerd moet worden. Hoe creëren we een stille plek waar kinderen kunnen leren? Wat voor verkeerde verleidingen zijn er op weg naar school? Zo'n holistische aanpak waarin naar alle aspecten van een probleem wordt gekeken kan nooit tot stand gebracht worden door de staat. Daar is een sterke civil society voor nodig. Of zoals jullie dat noemen: een pedagogische civil society.'

Bron: Pieter Hilhorst en Michiel Zonneveld, *De gewoonste zaak van de wereld. Radicaal kiezen voor de pedagogische civil society*, RMO 2013.

1. Nabijheid en vertrouwen in een pedagogische civil society

Kinderen ontwikkelen zich beter in een sterke sociaal pedagogische omgeving. 'It takes a village to raise a child', luidt een oud gezegde. De RMO spreekt in dit verband over de noodzaak van een pedagogische civil society.

Een sterke pedagogische civil society dient twee doelen: het geven van sociale - en opvoedondersteuning én het ontwikkelen van goed burgerschap. Het versterkt daarmee een veilig leefklimaat voor kinderen én ontwikkelt een stimulerende leeromgeving waarin overdracht van maatschappelijke waarden kan plaatsvinden. In de omgeving van gezinnen en kinderen bevinden zich twee soorten netwerken: formele netwerken, zoals de leerkracht, huisarts, buurtagent, groepsleider, en informele netwerken, zoals burens, familie, vriendengroep van ouders en vrienden van de kinderen. Idealiter staan beide netwerken met elkaar in verbinding en vindt onderlinge uitwisseling plaats. Maar de balans tussen formele en informele hulpcontacten is doorgeslagen naar de professionele ondersteuning. Dat uit zich op talloze terreinen. Bij ervaren overlast van hangjongeren is er veelvuldig contact tussen jongeren enerzijds en buurtmedewerkers of politie anderzijds, of tussen omwonenden enerzijds en buurtmedewerkers en politie anderzijds, maar zelden tussen buurtbewoners en de desbetreffende jongeren. Het contact is als het ware weggeorganiseerd richting de professionals. Dat geldt ook voor de onderlinge hulpverlening. Goed nabuurschap lijkt een zaak van instellingen en functionarissen te zijn geworden. Met als gevolg dat de hulp aan ouders en kinderen verwordt tot een zaak van ouders en professionals waar de directe sociale omgeving buiten staat.

De uitdaging is te streven naar een pedagogische civil society waarin vertrouwen en nabijheid centraal staan. Deze uitdaging ligt er voor de informele én voor de formele netwerken van professionals, beroepskrachten en instellingen die met ouders en kinderen te maken hebben.

Scholen kunnen ouderparticipatie als extra belastend ervaren

Tien minutengesprek te kort voor goede communicatie

Volgens Micha de Winter zijn ouders en de school mede-opvoeders van kinderen. 'Opvoeden is een soort strijdperk waarin kinderen en ouders met elkaar in de clinch liggen. Het is niet altijd alleen maar gezellig in de klas en thuis. Over die opvoedstrijd moet goede communicatie zijn tussen de verschillende opvoeders. Dat gaat niet in de tijd van een tien-minutengesprek. Ouders en school moeten goed met elkaar communiceren. Dat lijkt een vanzelfsprekendheid, maar in de praktijk staan ouders en school steeds vaker tegenover elkaar, als producenten en consumenten. Pedagogisch gezien is dat funest. Het is voor kinderen alsof ze in een vechtscheiding zijn terecht gekomen'.

Bron: Verslag symposium 'Help! Een ouder', gehouden op 13 februari 2013 in Assen. www.thuisinonderwijs.nl/ouderbetrokkenheid-komt-van-twee-kanten/.

2. Betrokkenheid van 'vanzelfsprekende' professionals rondom gezinnen

Ondersteuning in het 'mede-opvoeden' wordt in het onderwijs-, jeugd- en welzijnsbeleid van de afgelopen jaren vaak als taakverzwaring voor leerkrachten of groepsleiders gezien. Professionals die beroepsmatig veel tijd met kinderen doorbrengen worden daardoor weinig benut bij de ondersteuning van gezinnen. Specialistische en preventieve methoden voeren de boventoon, terwijl die vaak een persoonlijke benadering ontberen. De vele checklists of vragenlijsten zijn hier een voorbeeld van. Maar ook anonieme meldpunten gaan voorbij aan het belang van kennen en gekend worden en van vertrouwen en nabijheid, ofwel van vanzelfsprekend opvoedkundig handelen.

Winst voor scholen en ouders

Niet alle scholen zijn blij als bij opvoedondersteuning gewezen wordt naar het onderwijs. Opvoedproblemen behoren immers niet over de schutting van het schoolplein te worden gekieperd. Scholen kunnen ouderparticipatie als extra belastend ervaren. Er wordt al zoveel van hen gevraagd. Ouders op hun beurt zien de school niet altijd als medestander en partner voor hun opgroeiende kind(eren). Tegelijk hebben ze behoefte aan communicatie met de school, juist als het gaat om de 'zachte' kant in de formele relatie tussen ouder en leerkracht. Ouders leven met vragen als: is mijn kind veilig op school? Hoe is de omgang tussen mijn kind en de leerkracht? Bij wie kan ik er met mijn opvoedvragen terecht? Hoe praat ik daarover met andere ouders?

Ouderbetrokkenheid, scholen en CJG

Het ministerie van OCW is recent vanuit het Programma 'Ouders en school samen' gesprekken gestart met gemeenten en scholen over ouderbetrokkenheid. Daaruit komt naar voren dat scholen nauwelijks weten wat CJG's doen en wat ze voor scholen zouden kunnen betekenen. Het beeld bestaat vaak dat deze centra er voor de zware hulpverlening zijn. Dat ze ook ouders en docenten kunnen bijstaan bij eenvoudige opvoedproblemen, is nog weinig bekend. 'Wij hebben de dialoog over samenwerking tussen ouders en school in gang gezet. Het onderwijsveld reageert enthousiast en is actief aan de slag om deze samenwerking vorm en inhoud te geven.'

Bron: Programmamanager 'Ouders en school samen', ministerie van OCW.

Ouders, leerlingen en mentoren in gesprek over opvoeding en onderwijs

Om de samenwerking tussen ouders en school op het terrein van onderwijs en opvoeding te versterken organiseert het ExpertisePunt Ouderbetrokkenheid van Cedin opvoedebatten in het VO. Het gaat om interactieve bijeenkomsten met ouders, leerlingen en docenten. De voorbereidingsgroep vanuit de school bestaat minimaal uit twee docenten en een leidinggevende. Sommige scholen betrekken ook de ouderraad of het CJG erbij. Ook leerlingen spelen een rol, bijvoorbeeld in het maken van de uitnodigingen, bij de logistiek tijdens de avond of gedurende het programma. Zo maakten leerlingen van het Marne College in Bolsward muurkranten en filmpjes rond het thema 'Dat bepaal ik zelf wel'. Leerlingen van het nabijgelegen Nordwin College voerden een sketch op tijdens een avond over het thema 'Help mij mijn ouders opvoeden'. Deelnemers aan de debatten ervaren de avonden als afwisselend, dynamisch, informatief en gezellig. Een geliefd onderdeel is wanneer ouders aan verschillende tafels met andermans kinderen in gesprek gaan over thema's als social media, huiswerk en drankgebruik. Ook gemeenten zien het belang van dit soort bijeenkomsten. Vier gemeenten in Friesland hebben afgelopen jaar de opvoedebatten gefinancierd.

Bron: Hans Christiaanse, projectleider ExpertisePunt Ouderbetrokkenheid Cedin en adviseur bij Programma 'Ouders en school samen', ministerie van OCW.

Scholen kunnen een belangrijke rol spelen in de ondersteuning van (in)formele netwerken rondom ouders en kinderen. Er zijn veel positieve effecten:

- Wanneer ouders met elkaar over hun opgroeiende kinderen praten, doen zich minder opvoed- en gedragsproblemen in de klas voor. De aanwezigheid van een deskundige in de ouder-koffiekamer op school, bijvoorbeeld een sociaal verpleegkundige vanuit het CJG, kan daarbij helpen.
- Een intensiever sociaal netwerk rond de school maakt het makkelijker om met ouders in gesprek te komen. Op kritieke of andere relevante momenten is het gemakkelijker ouders in vertrouwen aan te spreken. De directe opbrengst is misschien niet dat er minder problemen zijn, wel dat de problemen minder escaleren.

Suggesties voor scholen en Centra voor Jeugd en Gezin

Hoe kunnen scholen en CJG's bijdragen aan de pedagogische civil society?

- Zorg dat er voorzieningen zijn, zoals een ouder-ontmoetingskamer, en maak tijd vrij voor ouderbezoeken.
- Investeer niet in nog meer fijnmazig diagnostisch materiaal, maar kies voor pedagogische voorzieningen. Geen obesitaspecialist in de school, wel meer uren sport en gymnastiek.
- Train en coach leerkrachten op de 'zachte kant' van het onderwijzen. Niet alleen kennisoverdracht is van belang, ook opvoedondersteuning door middel van informeren, adviseren en het bieden van sociale en praktische steun.
- Zorg dat in opleidingen de samenwerking tussen school en ouders een plek krijgt. Leerkrachten moeten weten hoe ze kunnen signaleren, ouders met elkaar in verbinding kunnen brengen, en een CJG erbij betrekken.
- Stimuleer professionals om in hun denk- en werkwijze naar de context rondom gezinnen te kijken en zich niet exclusief te focussen op het individuele probleem.

Het CJG als ontmoetingsplek: Groningen-Beijum

Het Centrum voor Jeugd en Gezin Groningen-Beijum is vooral een ontmoetingsplek. Evalien Verschuren wijst naar de grote tafel. Die doet denken aan haar ouderlijk huis, waar iedereen welkom was. 'We hadden vaak verslaafde jongeren over de vloer. Dan kwam er een pan soep op tafel en deden zij hun verhaal.' Alles wat in dit gebouw gebeurt, heeft met opvoeding te maken. Tijdens het Welzijnsdebat op 10 oktober werd de 55-jarige Verschuren uitgeroepen tot Sociaal Werker van het Jaar 2012. Aandacht krijgt ze al langer: terwijl de meeste CJG's een kwijnend bestaan leiden, is de Beijumse variant alleen maar gegroeid. Dagelijks bezoeken twintig à vijfentwintig ouders het CJG, onder wie zeventien vaste vrijwilligers, een grote groep 'vaste klanten' en ook elke dag wel een aantal nieuwe gezichten.

Bron: Anke Welten in Zorg + Welzijn Magazine, november 2012.

Pedagogische civil society en gespecialiseerde zorg

De werk- en denkwijze van de pedagogische civil society geldt ook voor gespecialiseerde complexe zorg, concluderen Linda Terpstra en Anke van Dijke van Fier Fryslân, een expertise- en behandelcentrum op het terrein van geweld in afhankelijkheidsrelaties. 'Ook de gespecialiseerde zorg moet ingebed zijn in een pedagogische context en rekening houden met de normale ontwikkeling van kinderen en jongeren. Dit betekent dat ouders, opa's en oma's en andere belangrijke mensen in het leven van kinderen betrokken zijn bij de gespecialiseerde zorg, zodat ze samen met professionals 'vechten' voor een kind. Het betekent ook dat bestuurders, psychiaters, psychologen, pedagogen en andere professionals in de gespecialiseerde zorg zich als toets voor hun professioneel handelen voortdurend de vraag stellen: zou ik hetzelfde hebben gedaan als het mijn eigen kind was geweest?'

Bron: www.fierfryslan.nl.

3. Een eerstelijns gezinscoach als de problemen te groot worden

Ouders ervaren de opvoeding van hun kinderen soms als moeilijk. Voor sommige ouders groeien de problemen hen boven het hoofd. Zij hebben extra hulp nodig. Maar jeugdzorgproblemen zijn niet oplosbaar binnen de jeugdzorg alléén. Gezondheid en welbevinden hebben ook een sociale en maatschappelijke component. De mogelijkheden van 'vroeghulp' vanuit de sociale omgeving - thuis, op school en in de buurt worden nog onvoldoende overwogen en benut. De principes van ontzorgen en normaliseren dienen daarbij het uitgangspunt te zijn. Ontzorgen betekent dat kwetsbare gezinnen vanuit een veilige sociale omgeving hulp kunnen ontvangen als de druk te groot wordt. Normaliseren gaat uit van het gegeven dat kwetsbaarheid in de opvoeding lastig is, maar tegelijk deel uitmaakt van het leven. Het is niet raadzaam direct in de reflex van medicaliseren en specialiseren te schieten. Als er (complexe) opvoedvragen zijn is het verstandiger eerst aandacht te schenken aan de praktische problemen en pas in tweede instantie, als er sprake is van wederzijds vertrouwen, op de achterliggende problematiek. Normaliseren betekent ook een verschuiving van een vroegsignalering van risico's naar een oog hebben voor talenten. In de sociale omgeving, binnen de familie of in de buurt, zitten vaak mensen die een zinvolle bijdrage kunnen leveren.

Kwetsbaarheid binnen gezinnen ontstaat in een verstoorde wisselwerking tussen gezinnen, hun sociale omgeving en de hulpverlening. Kenmerken van een gezin (de aanwezigheid van een autistisch kind, werkloosheid) hoeven op zich niet te leiden tot kwetsbaarheid. Soms kan een probleem binnen een gezin worden opgelost, met behulp van de sociale omgeving of indien nodig met de inzet van specialistische hulpverlening. De balans raakt verstoord wanneer de sociale omgeving onderdeel van het probleem is of de professionele hulpverlening niet aansluit bij de hulpvraag, bijvoorbeeld omdat hij te zwaar of in sommige gevallen te licht is.

Een goed evenwicht in de driehoek gezin, sociale omgeving en hulpverlening, houdt in dat:

- de eigen vermogens van gezinnen voorop staan. Ondersteuning is complementair aan de kracht van gezinnen en krijgt in samenspraak met gezinnen vorm.
- opvoedondersteuning niet een zaak van ouders en hulpverlening is, maar ook van het sociale netwerk rondom gezinnen.
- de soms noodzakelijke jeugdhulpverlening verbinding blijft zoeken met het sociale netwerk.

Naar een sterke eerstelijns jeugd- en gezinszorg

Een eerstelijns gezinscoach komt in beeld bij gezinnen waar de opvoedproblemen te groot zijn geworden en die professionele ondersteuning behoeven. Het gaat om een gezinsprofessional die ouders en kinderen ondersteunt bij het opvoeden en

Kwalificaties en persoonlijke competenties zijn van groot belang

Waar krijgt de eerstelijns gezinscoach een plek?

'De functie van eerstelijns gezinscoach kan vanuit het Centrum voor Jeugd en Gezin worden georganiseerd, maar hoeft daar niet per se fysiek een plaats te krijgen. Er kan ook gedacht worden aan een plaats op scholen, in wijkgerichte teams of bij huisartsen. Door een combinatie van een laagdrempelige locatie en ambulante werken functioneert de eerstelijns gezinscoach in een netwerk van organisaties, in de buurt en te midden van de sociale omgeving van gezinnen'.

Bron: Dorien Graas en Dieneke de Ruyter, *Jeugdzorg: graag ontzorgen*, www.sociale-vraagstukken.nl, 2 april 2012.

opgroeien. Hij of zij is een generalistische hulpverlener die het gezin praktisch kan bijstaan en verbinding weet te leggen met de sociale omgeving en de daarin aanwezige professionals (leerkracht, wijkagent, huisarts, woningcoöperatie, schuldhulpverlener etc.). Ook kan de coach in overleg met het gezin eventueel gespecialiseerde tweedelijns hulpverlening inschakelen mocht dat nodig zijn.

Het takenpakket van de eerstelijns gezinscoach is breed, generalistisch en laat zich moeilijk in protocollen gieten. Kwalificaties en persoonlijke competenties zijn van groot belang. De coaches moeten vertrouwen kunnen opbouwen, ook bij zorgmijdende gezinnen. Het vergt een mengeling van praktische doortastendheid en diagnostisch inschattingsvermogen. Intake, diagnose en behandelplan komen pas in tweede instantie aan de orde, maar kunnen niet achterwege blijven. De eerstelijns gezinscoach is niet louter een zorgcoördinator die fungeert als doorgeefluik naar gespecialiseerde hulpverlening.

Colofon

De Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling is de adviesraad van de regering en het parlement op het terrein van participatie van burgers en stabiliteit van de samenleving. De RMO werkt aan nieuwe concepten voor de aanpak van sociale vraagstukken.

Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling
Postbus 16139
2500 BC Den Haag
Tel. 070 340 52 94
www.adviesorgaan-rmo.nl
rmo@adviesorgaan-rmo.nl

Tekst:

Dorien Graas en Rienk Janssens

Vormgeving:

Mariëlle Lammers | grafisch ontwerper

© Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling, Den Haag, 2013

Meer weten? De factsheet is gebaseerd op de volgende adviezen van de RMO:

Investeren rondom kinderen (met de Raad voor de Volksgezondheid & Zorg) (2009)

Gezinnen zijn meer op zichzelf aangewezen. Degenen die een oogje in het zeil houden zijn professionals. De sociale kring rondom gezinnen (familie, burens en vrienden) is op afstand komen te staan. Mede onder invloed van schokkende incidenten is een groeiende preventieve jeugdzorg ontstaan met nadruk op risicoanalyses en monitoring. De overheid voelt zich geroepen om steeds vaker direct in te grijpen. Maar in plaatst daarvan kan ze beter helpen de netwerken rondom gezinnen te versterken. Het advies bevat aanbevelingen voor de korte en voor de lange termijn.

Bevrijdend kader voor de jeugdzorg (2011)

Gemeenten en provincies maken zich op voor een stelselherziening van de jeugdzorg. De overheveling van de jeugdzorg naar de gemeenten kan alleen slagen als er een andere zorgvisie aan ten grondslag ligt. Minder individuele interventies op basis van risicotaxaties, meer versterking van sociale netwerken en een betere inzet van ervaren professionals op het moment dat een probleem nog niet escaleert. Ontzorgen en normaliseren is het devies, omdat de gulzige zorgverlening anders slechts naar een ander schaalniveau wordt verplaatst.

Ontzorgen en normaliseren. Naar een sterke eerstelijns jeugd- en gezinszorg (2012)

Elk gezin heeft te maken met vragen over de opvoeding. Meestal weet men zelf een oplossing te vinden, al dan niet met hulp vanuit de sociale of professionele omgeving. Sommige gezinnen komen er echter niet uit en dan is meer ondersteuning gewenst. De huidige hulpverlening loopt tegen haar grenzen aan. Opvoedproblemen groeien uit tot zorgproblemen, bijvoorbeeld doordat het hulpaanbod te zwaar of niet passend is. Een sterke eerstelijns jeugd- en gezinszorg is nodig om problemen binnen gezinnen in een vroeg stadium aan te pakken, op basis van eigen inzet en met steun vanuit de sociale omgeving.